

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

มนุษย์สร้างภาษาขึ้นเพื่อใช้เป็นตัวกลางสำหรับการสื่อสารความคิด สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างคนในสังคมเดียวกันและคนต่างสังคม ดังที่ผะอบ โปชนกฤชณะ (2521) ให้ทัศนะคติไว้ว่า ภาษาเป็นสิ่งเดียวที่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องผูกพันมนุษย์กับมนุษย์ให้มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะภาษาคือสื่อกลางสำหรับถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นไปของสังคมและคนในสังคม ภาษาจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน อีกทั้งปัญญา บริสุทธิ์ (2542) ยังเสริมว่านอกจากภาษาจะใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว เรายังสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์และความรู้สึกได้

ภาษาของแต่ละสังคมเกิดขึ้นจากการที่สังคมหนึ่งสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางภาษาอันเป็นมาตรฐานของสังคมนั้น ภาษาในแต่ละสังคมจึงมีลักษณะเป็นระบบและมีโครงสร้างเสียง คำ ประโยคและความหมายเป็นแบบแผนแน่นอน

ทั้งนี้หน่วยที่เล็กที่สุดของภาษาที่มีความหมายในตัวเองคือ “คำ” ซึ่งคำแต่ละคำประกอบด้วยเสียงและความหมาย และในบางครั้งคำเพียงหนึ่งคำยังสามารถสื่อความหมายซึ่งสื่อให้เห็นความรู้สึกต่าง ๆ ได้ เช่น ความรู้สึกสะเทือนใจ ตื่นเต้น ดีใจ หรือเศร้าใจ ฯลฯ อิชาร์ดและบุชลอร์ (1980: หน้า 168 อ้างถึงใน เวียร์ชบิคคา, 1992: 119)

กำชัย ทองหล่อ (2533) กล่าวในหนังสือหลักภาษาไทยไว้ว่า หน้าที่ของคำในภาษาไทยมีทั้งสิ้น 7 ประเภท ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำสรรพนาม คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอีกประเภทหนึ่งที่สามารถใช้สื่อความหมายหรือสร้างให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกคล้ายตาม ก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ แก่ผู้รับสารนั้นเรียกว่า “คำอุทาน” (Interjection) ซึ่งหมายถึง คำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกหลากหลาย มักใช้ในภาษาพูด ถ้าเป็นการเขียนส่วนใหญ่มักมีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับอยู่ด้วย คำอุทานอาจเป็นคำเดี่ยวหรือสองคำที่อุทานออกมา หรืออาจขึ้นต้นประโยคก็ได้ โดยมีผู้ให้คำนิยาม คำอุทานไว้ดังนี้ คำอุทาน (น.) เป็นเสียงหรือคำที่เปล่งออกมาเวลาตกใจ ดีใจ หรือเสียใจ ในไวยากรณ์ไทย

เรียกคำหรือเสียงที่เปล่งออกมาเช่นนี้ว่า คำอุทาน (ป.,ส) (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 955) นอกจากนี้พระยาอุปกิตศิลปสาร (2538: 109) ได้ให้นิยามความหมายของคำอุทานไว้ว่า “คำอุทาน หมายถึง คำที่เปล่งออกมา แต่ไม่มีความหมายในตัวเองเหมือนคำชนิดอื่น แต่สามารถแสดงถึงความ ต้องการหรือนิสัยใจคอว่าเป็นอย่างไร” แม้ว่าจะตัดคำอุทานออกไป ประโยคนั้นก็ยังคงเป็นประโยคที่ สมบูรณ์ เนื่องจากคำอุทานนี้ไม่มีส่วนสัมพันธ์ทางด้านไวยากรณ์กับส่วนที่เหลือของ ประโยคซึ่งเป็นสิ่งที่ แตกต่างจากคำประเภทอื่น จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า หากเราต้องการเข้าใจจิตใจของ บุคคลใดบุคคลหนึ่งว่ามีความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ต่อสิ่งรอบข้างอย่างไรในขณะหนึ่ง เราสามารถ พิจารณาจากคำอุทานที่บุคคลนั้นใช้ เพราะคำอุทานสามารถสื่ออารมณ์ ความรู้สึก หรือ ทัศนคติต่าง ๆ ได้

การแปลนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารข้ามภาษาข้ามวัฒนธรรมของมนุษย์ เป็น ตัวกลางในการสื่อสารหรือถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึกต่าง ๆ รวมทั้งวิทยาการความรู้ ของคนในชาติหนึ่ง ไปยังคนอีกชาติหนึ่ง เพื่อให้คนต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม สามารถเข้าใจความรู้ ความรู้สึกนึกคิดของกัน และกันได้ ในการสร้างสรรค์งานแปลโดยเฉพาะการแปลที่มุ่งเน้นอรรถรสในด้านความบันเทิง การ พยายามศึกษาให้เข้าใจความรู้สึกแท้จริงของตัวละครในบทประพันธ์นับเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะตัว ละครแต่ละตัวล้วนมีบทบาท วิธีการดำรงชีวิต ทัศนคติ อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ ที่แตกต่างกันออกไป เรา ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าวรรณกรรมเป็นการสะท้อนภาพเรื่องราวของผู้คนในสังคม โดยใช้ความงามทาง ภาษาหรือวรรณศิลป์เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ดังนั้นหากผู้แปลเราสามารถเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริง ของตัวละครได้แล้ว การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทที่จะ ไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป

ในงานวรรณกรรมนั้น ผู้แปลควรถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตัวละครด้วยความถูกต้อง ครบถ้วนชัดเจน และเป็นธรรมชาติตรงตามบทประพันธ์ต้นฉบับ เพื่อสร้างอารมณ์และอรรถรสของผู้อ่าน ให้สามารถล้อยตามอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ด้วยเหตุนี้การแปลงานประเภทวรรณกรรมจึงไม่ใช่ เรื่องง่าย เพราะการแปลเป็นการรวมองค์ความรู้ทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ ผู้แปลจึงควรฝึกฝนเพื่อให้เข้าใจ ถึงจิตใจของตัวละครเพื่อที่จะถ่ายทอดบทประพันธ์ให้เทียบเคียงหรือใกล้เคียงกับต้นฉบับให้ได้มากที่สุด ดังนั้นในความคิดของผู้วิจัย คำอุทาน นับเป็นคำประเภทหนึ่งซึ่งผู้แปลจำเป็นต้องเข้าใจอารมณ์ที่แท้จริง ของตัวละครในบทประพันธ์ หากผู้แปลเข้าใจความรู้สึกผิดพลาดอาจทำให้ผู้แปลถ่ายทอดเรื่องราว ผิดเพี้ยนไปจากบทประพันธ์ต้นฉบับจนทำให้บทแปลเสียอรรถรสได้ การศึกษาการแปลคำอุทานจึงอาจ เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2542: หน้า 95) ยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคำอุทานในภาษาอังกฤษแก่นักแปลไว้ว่า คำอุทานนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ วัฒนธรรมหนึ่งย่อมมีคำอุทานอย่างหนึ่งเป็นของตนเองไม่ซ้ำกับชาติอื่นถึงแม้บางครั้งเสียงคำอุทานจะคล้ายกันแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความหมายจะเหมือนกัน นักแปลจะต้องศึกษาให้เข้าใจคำอุทานและถ่ายทอดให้ถูกต้องเพื่อคงอรรถรสของงานประพันธ์ต้นฉบับ

ทั้งหมดที่ได้กล่าวข้างต้นล้วนยืนยันถึงความสำคัญของการศึกษาการถ่ายทอดคำอุทานเป็นภาษาไทยเพราะคำอุทานสามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร หากผู้แปลสามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามต้นฉบับแล้ว ผู้อ่านย่อมได้อรรถรสหรือรสชาติที่เทียบเคียงต้นฉบับเป็นอย่างดี

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์” ผู้วิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชน “แฮร์รี่ พอตเตอร์” เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่มีผู้นิยมนำมาอ่านทั่วโลก เห็นได้จากวรรณกรรมดังกล่าวได้รับการแปลออกสู่หลายภาษา ทั้งนี้หนังสือวรรณกรรมเยาวชนชุดนี้ ยังได้รับรางวัลหนังสือวรรณกรรมเยาวชนยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2542 (Winner of the 1999 Whitbread Children’s Book of the Year) วรรณกรรมเยาวชน “แฮร์รี่ พอตเตอร์” ฉบับภาษาไทยมีทั้งสิ้น 7 ตอน ประกอบด้วยผู้แปลทั้งสิ้น 3 ท่าน และฉบับแปลภาษาไทยก็เป็นที่ยอมรับจากผู้อ่านจนได้รับยกย่องให้เป็นหนังสือที่มียอดขายสูงสุด เป็นเหตุให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าผู้แปลทั้งสามใช้คำใดในภาษาไทยเพื่อถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Well และ Oh เพื่อรักษาอรรถรสได้อย่างดีที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Well และ Oh จากหนังสือวรรณกรรมเยาวชนแปลเรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ” แปลโดย สุมาลี จากหนังสือวรรณกรรมต้นฉบับ “Harry Potter and the Chamber of Secret” “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษอักษาคับัน” แปลโดย วลีพร หวังช่อกุล จากหนังสือวรรณกรรมต้นฉบับ “Harry Potter and the Chamber of Secret” และ “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี” แปลโดย งามพรรณ เวชชาชีวะ จากหนังสือวรรณกรรมต้นฉบับ “Harry Potter and the Goblet of Fire” โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาการถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Well โดยใช้คำในภาษาไทยเพื่อให้ได้คำที่มีความหมายเทียบเคียงกับคำอุทาน Well ที่ใช้ในการแสดงความต่อเนื่องของการพูดและแสดงความรู้สึกจากหนังสือวรรณกรรมเยาวชนต้นฉบับ

2) ศึกษาการถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Oh โดยใช้คำในภาษาไทยเพื่อให้ได้คำที่มีความหมายเทียบเคียงกับคำอุทาน Oh ที่ใช้ในการแสดงความต่อเนื่องของการพูดและแสดงความรู้สึกจากหนังสือวรรณกรรมเยาวชนต้นฉบับ

3) นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยชิ้นนี้มาพัฒนาการเรียนการสอนด้านการแปลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาการแปลวรรณกรรมและวรรณกรรมเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในรายงานฉบับนี้ แบ่งเป็น หนังสือวรรณกรรมเยาวชนต้นฉบับภาษาอังกฤษ 3 ตอน หนังสือวรรณกรรมเยาวชนฉบับแปล 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ต้นฉบับเรื่อง เรื่อง “Harry Potter and the Chamber of Secret by J.K. Rowling” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ.1999 (พ.ศ. 2542) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Bloomsbury จำนวน 341 หน้า

2) ต้นฉบับเรื่อง เรื่อง “Harry Potter and the Prisoner of Azkaban by J.K. Rowling” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ.1999 (พ.ศ. 2542) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Bloomsbury จำนวน 317 หน้า

3) ต้นฉบับเรื่อง เรื่อง “Harry Potter and the Goblet of Fire by J.K. Rowling” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Bloomsbury จำนวน 636 หน้า

4) วรรณกรรมเยาวชนฉบับแปลเรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ” ฉบับแปลโดย สุมาลี ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ปี พ.ศ. 2544 จัดพิมพ์โดย บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำนวน 408 หน้า

5) วรรณกรรมเยาวชนฉบับแปลเรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัชคาบัน” ฉบับแปลโดย วลีพร หวังชื่อกุล ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ปี พ.ศ. 2544 จัดพิมพ์โดย บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำนวน 517 หน้า

6) วรรณกรรมเยาวชนฉบับแปลเรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี” ฉบับแปลโดย งามพรรณ เวชชาชีวะ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2544 จัดพิมพ์โดย บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำนวน 829 หน้า

โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการเลือกใช้คำแปลของคำ Well และ Oh ที่ผู้แปลทั้งสามใช้ในการแปล จากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การยกตัวอย่างประกอบเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้จะนำเรียงลำดับโดยนำเสนอตัวอย่างจากวรรณกรรมเยาวชนต้นฉบับภาษาอังกฤษของ J.K. Rowling แล้วจึงนำเสนอควบคู่ด้วยตัวอย่างจากฉบับแปลภาษาไทยในส่วนของภาษาอังกฤษเลขหน้าของตัวอย่างประกอบนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ตัวอย่างจากต้นฉบับภาษาอังกฤษจากเรื่อง “Harry Potter and the Prisoner of Azkaban” นำเสนอโดยใช้ชื่อวรรณกรรมเยาวชนต้นฉบับ ตามด้วยหมายเลขหน้า เช่น (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban: 38*) หมายถึง จากวรรณกรรมเยาวชนต้นฉบับต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง ‘Harry Potter and the Prisoner of Azkaban’ หน้าที่ 38

2) ตัวอย่างจากวรรณกรรมเยาวชนฉบับแปลภาษาไทย ใช้ชื่อผู้แปล วลีพร หวังช็อกกุล ตามด้วยหมายเลขหน้า เช่น (*วลีพร หวังช็อกกุล: 38*) หมายถึง จากวรรณกรรมเยาวชนแปลเรื่อง “แฮร์รี่พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัชคาบัน” แปลโดยวลีพร หวังช็อกกุล หน้าที่ 38

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษการถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Well และ Oh จากวรรณกรรมเยาวชนแปล “แฮร์รี่ พอตเตอร์” ทั้งสามสำนวนแปลในครั้งนี้ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการศึกษา ดังนี้

1) ทราบถึงแนวทางการถ่ายทอดความหมายของคำอุทาน Well และ Oh จากวรรณกรรมเยาวชนแปล “แฮร์รี่ พอตเตอร์”

2) สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยชิ้นนี้มาพัฒนาการเรียนการสอนด้านการแปลในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาการแปลวรรณกรรม

3) เพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางให้นักแปลในการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อสร้างสรรค์งานแปลที่ดีต่อไป อีกทั้งสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์ในประเด็นอื่น ๆ